

MAGYAR LAPOK

XI. évfolyam, 248 (3112) szám

KERESZTENY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12-27.

Elérte első tetőpontját a nagy egyiptomi csata

Ujabb amerikai csapatok érkeztek Palesztinába és Szíriába. Nalcsik-Ordzsonikidze vidékére terelődik át a szovjet oroszországi harcok súlypontja. Ujabb, nagy japán támadás indult a Salamon-szigeteken

Bernből jelentik: (B. T.) A svájci lapok berlini tudósítóinak jelentése szerint a német fővárosban derül ki, hogy az itélők az egyiptomi helyzetet.

A Neue Zürcher Zeitung tudósítója rámutat arra, hogy az említett számszavú jelentésekből is kitűnik, hogy az egyiptomi csata hevesége a legutóbbi 24 órában még jobban fokozódott. Ezzel párhuzamosan fokozódik a német katonai körök bizakodása is a harcok kimenetelét illetően. Egyes kijelentések szerint az újabb angol támadás teljesen kudarcot vallott és a német nácis hadsereg fölényben van a brit páncélosokkal szemben. A tengely továbbra is uralja az el-alameini ellenállási övezet támaszpontjait.

Az NST berlini jelentése szerint a nagy egyiptomi csata most már elérte első tetőpontját. A legutóbbi 48 órában a britek főleg az el-alameini német-olasz vonal északi szárnyán, rendkívül nagy erővel ismételték meg támadásaikat. Az erős brit csapatok beérését a tengelyes csapatok kivédtek. A harc jelenlegi helyzetéről berlini katonai körök részleteit nem közölnek.

Stockholmból jelentik: (MTI) A Német Távirati Iroda jelenti: Az angol híriroda jeruzsálemi jelentése szerint Palesztinába és Szíriába újabb amerikai csapatok érkeztek.

Ordzsonikidze a legközelebbi német támadások célpontja

Zürichi jelentés szerint a keleti harcok folyó harcok súlypontja egyre inkább a Nalcsik-Ordzsonikidze vidékre terelődik át. Most már az angol haditudósítók is elismerik, hogy a múlt héten Nalcsiknál kivívott német győzelem nagyjelentőségű, mert elzárással fenyegeti a Terek völgyében levő szovjet haderőt. Legutóbbi jelentések szerint a szovjet csapatok dél felé a Baku-Batum vasútvonal védelmére magas hegyi állásokba vonultak vissza, de közben a német nehézbombázók nagy veszteségeket okoztak nekik. A németek továbbra is támadásai valószínűen Ordzsonikidze városa ellen irányulnak.

Rómából jelentik: (MTI) A Stefani Iroda jelenti: A Popolo di Roma berlini jelentése alapján ismertetik a svájci lapok londoni tudósítóinak közleményeit, melyekben megállapítják, hogy

brit hivatalos körökben nem osztoznak abban a felfogásban, hogy a szovjet hadsereg a keleti hadszíntér nagyrészen téli offenzívát készít elő. Londonban azt hiszik, hogy a Szovjet az elkö-

Londoni rádióhír, melyet még a szovjet tájékoztató hivatal is megcáfolt

Stockholmból jelentik: (MTI) A Német Távirati Iroda jelenti: A szovjet tájékoztató iroda közleménye hivatalosan cáfolja a londoni rádió jelentését, amely szerint október elején a sztalingrádi német főparancsnokság azzal az ajánlattal fordult a szovjet főparancsnoksághoz, hogy kössenek 4 napi fegy-

vetkező telen nem lesz elég erős általános offenzíva indítására. Legfeljebb helyi kísérletekről lehet szó, melyekkel megkezdődnek majd megjavítani állásait.

vetkező telen nem lesz elég erős általános offenzíva indítására. Legfeljebb helyi kísérletekről lehet szó, melyekkel megkezdődnek majd megjavítani állásait.

Két oldalról fenyegetik a japánok Guadalcanar egyetlen amerikai repülőterét

Zürichi jelentés szerint a Salamon-szigeteken nagy japán támadás kezdődött. A japánok az amerikai csapatok keleti szárnyán újabb japán egységeket tettek partra és így most már két oldalról fenyegetik a japánok Guadalcanar az egyetlen amerikai repülőterét. Tokióból jelentik: (MTI) A Stefani Iroda jelenti: Közlekedésről meg nem jelölt támaszpontokról elindult japán hajóegységek óránként 45 kilométeres sebességgel haladva, heves szélviharban

szállottak partra a Guyo szigeteken. A japán egységek elfoglalták és megszüntették a Fülöp-szigetekhez tartozó Mindanao és Palawan sziget közötti szétszórt Cuyo-szigetecsoportot. A japánok vérontás nélkül szállítottak partra. A lakosság meleg szeretettel fogadta a japán katonákat, kenyeret és egyéb élelmiszert ajánlott fel. Egymás után foglalták el a japán egységek kis szigeteket, melyek lakossága egyenként sem haladja meg a 150-et.

Köztársasági párti győzelem az amerikai választásokon

Lisszabonból jelentik: (MTI) A Stefani Iroda jelenti: A Newyork Herald Tribune különkiadásban közli, hogy Newyork állam kormányzója Dawey államügyész, a köztársasági párt jelöltjét választották meg 2 millió szavazattal.

Lisszabonból jelentik: (MTI) A Stefani Iroda jelenti: Washingtonból jelentik, hogy az eddigi közzétett választási eredmények szerint a köztársasági jelöltek a képviselőházban 35. a szenátusban 9 mandátumot nyertek. Newyork államon kívül, ahol Dawey köztársasági jelölt nagy többséggel győzött, Michigan, Kalifornia és Connecticut államban szintén köztársaságiak kerülnek a választás eredménye alap-

ján az eddigi demokrata kormányzó helyébe Newyork államban a köztársasági jelölttel töltik be, akik kibuktatták a demokrata jelölteket.

Buenos-Airesből jelentik: (MTI) A Stefani Iroda jelenti: Az egyik argentin lap Casilló elnök nyilatkozatát közli: Az elnök nyilatkozatában hangsúlyozta, az argentin kormánynak elkötelezett szándéka, hogy továbbra is megőrzi az ország semlegességét.

Bangkokból jelentik: (MTI) A Német Távirati Iroda jelenti: Uj-Delhiből érkező jelentések szerint az indiai felkelők elpusztították a poonai pályaudvar berendezését.

Kurzusok és fordulatok

A történelem bizonyára fel fogja jegyezni századunkról, hogy egyes európai államok nagyobb megrázkódtatás, vagy egyenesen a létüket fenyegető katasztrófa után a kereszténység felé fordultak segítségért. Ma még nem tudjuk megmondani, hogy milyen minősítéssel, milyen címkével látják majd el ezeket a felbredéseket, azonban rövidebb időszakokról már is kialakult az a vélemény, hogy csak kurzusok voltak. Kurzusok, felszínen, felületesen mozgó és maradónakibuzdulások, többnyire kevés bátor és lelkes ember körül kialakult kis csoportok vállalkozásai. A tömeg néha magáévá tette a jelszavakat és a megrázkódtatások okoztak első lélelmében meg is indult a vezérek után, azonban a veszély elmúlása a lelkesedést is lehűtötte.

Néhány ilyen kurzust már láttunk természetrajzunkból következtethetünk a francia élet új jelenségeire. Nem mondhatjuk, hogy ott most keresztény kurzus kezdődik, mert lehet, hogy fordulat, mély, lényeges átalakulás lesz belőle. Ez még a jövő titka. Biztató jelek vannak, mert kevés a jelszó, hangoskodás és elég kihangsúlyozott az óvatosság.

A keresztény kurzusok és fordulatok nem a semmiből születnek évtizedes, sokszor százados kitarató munka, névtelen, legtöbbször kigunyolt, lehurrogott, megcsufolt hősök ezrei állnak mögötte. Az elmúlt évszázad legsötétebb liberális és szabadkőműves, meg zsidó pillanataiban sem hallgatott el a keresztény eszme és eszmény hirdetése. Mindig akadtak, akik vállalták a korszerűtlenséget, a hatalmon levők zsarnoki elnyomását. Ezek a bátrak és igazi hősök utódokat is tudtak nevelni. Így történt meg az, hogy a veszély pillanatában, amikor egész ország népei ébredtek a kereszténység mentő voltára, voltak vezérek, voltak zászlótartók, voltak az eszmének képzett hirdetői. Voltak természetesen szép számmal lepuszkások is. Ezek miatt vált nagyon sok nemes nekibuzdulás kurzussá. Ezek a liberális időkben is „gyakorolták” a kereszténységüket, vagy ahogy mondták, „vallásukat” — természetesen csak magánvonatkozásban. Mert a vallás ezekben az időkben „magánügy” volt. Politikai fronton, gazdasági téren hamisítatlan liberálisok voltak. Együtt szavaztak a szabadkőművesekkel egyházipolitikai kérdésekben és versenyt „igazgatták” a vállalatokat a többiekkel. Egy szóval: usztak az árral.

Ezek a kétlakiak a keresztény fordulat után „magánkeresztényekből” mellődöngető kurzuspártiak lettek, természetesen ugyanolyan belső meggyőződéssel, mint azelőtt. Ezek miatt nem mélyül el semmiféle nekibuzdulás ezek miatt maradt el a sokszor várva-várt fordulat. Ezek nevelnek

maguk mellé hozzájuk hasonlókat s ezek akadályozzák meg, hogy az első keresztény rügyakadásból erős, mély meggyőződésű nemzedék terebélyesedjen ki. Elidegenítenek sokakat az elmélyüléstől a maguk torz életével, amelyen a vallásosság máza szomorú fjesztőként csüng. Mert igazi, mély fordulathoz megrendült lelkű, őszinte, igazság és igazságosság után szomjazó emberek kellenek.

Ha ezekkel a szempontokkal mérjük le a franciaországi jelenségeket, akkor nagyon sok biztató mozzanatot fogunk találni a komoly, tartózkodó, óvatos lépésekben. Az sem jelent hiányt, hogy semmit sem hallunk a baloldali, szabadkőműves és filozofia Franciaországban oly sokat sze-

replő szalonkatolikusokról. Sőt talán inkább ez is biztató jelenség. Azok, akik a felsőbb szellemiség trapézhintáin bűvészkedtek, zsonglőrösködtek s közben mellettük és körülöttük vígan tenyészett a legvadabb szabadkőműves, kommunista világ, inkább ártanak annak a fordulatnak, amelyet egy egész kijózanodott népnek kellene megtennie.

S ha már másodszer és ilyen részletesen foglalkozunk a francia helyzet újabb alakulásával, ennek értelme és célja van. A kurzus fogalmát és mi-
benlétét talán legelőször mi ismertük meg. Az összehasonlítás mindig több világosságot derít az elmúlt eseményekre.

Érdekes tanuvallomások hangzottak el a Borsy-Dancea birtokvisszaperelési ügyben

Mennyi tartozása volt Borsy Géának a banknál? Hogyan ment a szőlői vendéglő?

Nagyvárad. Saját tud. A nagyvárad-i törvényszék dr. Hoványi polgári ügybírója szerdán délelőtt tárgyalta Borsy Géának Dancea Jakab elleni ingatlanperét, melynek tárgya a volt Stern, később Borsy-féle szőlő, amelyet kényeszereladásra hivatkozva perel vissza Borsy Géa. A tárgyalásra a tanúk egész sora vonult fel, köztük dr. Krüger Jenő, a nagyvárad-i Ügyvédi Kamara elnöke s a nagyvárad-i Takarékpénztár ügyésze, Krause Tivadar építésmérnök, Orbán László helybíró és Krajcsik István vendéglős.

A bíróság előnök Krajcsik Istvánt hallgatta ki, aki arra nézve vallott, hogy felperesnek a per tárgyat képező szőlőben nyitott vendéglője igen gyenge

menetelű volt, s csak nyári időszakban, de akkor is csak szombaton és vasárnap ért el némi forgalmat.

Dr. Krüger Jenőt arranezve hallgatták ki, hogy felperesnek milyen összegű tartozása volt a Takarékpénztárnál. Tanu elmondotta, hogy Borsy Géa 1925-től kezdve 1930-ig bezárólag összesen 995 ezer lejt vett fel a Takarékpénztártól. 1932-ben felperes Uri-utcai ingatlanát elárverezték, azt a bank vette meg, majd eladta s így egyenlítődt ki Borsynak a Takarékpénztárral szembeni tartozása.

Krause Tivadar építésmérnök arról tett tanuvallomást, hogy milyen állapotban voltak a szőlőben lévő épületek és milyen mérvű tatarozásra szorultak ak-

A vőlegény, aki mást vett el és az ex-anyós, aki a tórára akarja megesketni a hűtlen ifjút

Özv. Popper Jakabné kártérítési pere Blau Dávid ellen a törvényszék előtt

Nagyvárad, október hó. Vannak az életben furcsa dolgok, — ezt máé szavakkal már a régi eláger is leszögezte — többek között olyan is, amikor a „parti visszamegy” s az ügy az egyik törvényszéki tárgyaloteremben nyer mélabús befejezést. Így történt özv. Popper Jakabné, illetve leánya és Blau Dávid esetében is.

Blau Dávid Koesuth-utcai kereskedő arájul választotta özv. Popper Jakabné leányát s ezt az eszményi állapotot cseleg aranyokban is értékesíteni akarván leendő anyósának itt is, ott is fennálló követeléseit, bekövetkező házasságára hivatkozva, szép sorjában „behajtotta.” Mindezek után pedig — s ez a dolog csattanója — mást vett el feleségül.

Özv. Popper Jakabné most 7600 pengő erejéig kártérítési pert indított Blau Dávid ellen s keresetében többek között azt állítja, hogy a hűtlen vőlegény ugyanabban az időben az ő szekrényéből is kiemelt 30 ezer lejt s azt a mai napig sem fizette vissza.

A dr. Pávó Pál egyes bíró előtt tegnap

lefolyt főtárgyaláson a 76 éves felperes — magas korára hivatkozva — kérte, hogy irásában adhassa elő mondánivalóját. Ezt az óhaját méltányolta is a bíróság s elfogadta a levelet, amelyben özv. Popperné többek között felajánlja az eskütételt ellenfelének, de nem ám úgy, rendes szokás szerint, hanem a — tórára. Megindokolja azt is, hogy miért. Mert — úgymond — a megszokott, bíróság előtti esküt esetleg nem is veszi olyan komolyan és könnyen leteszi az alperes. A tórával kezében azonban csak a tiszta igazat fogja mondani.

Megmérgezte magát egy fiatal borbélysegéd

Nagyvárad. Saját tud. Tegnap este 9 óra után sürgősen hívták a mentőket a Rövid-utca 3 szám alá. A mentők itt eszméletlen állapotban találták Tácsik Sándor 28 éves borbélysegédet, aki ismeretlen méreggel öngyilkosságot követett el. Az eszmélet-

len fiatalembert azonnal beszállították a Közkórházba, ahol első segélyben részesítették. Tácsik Sándor az éjjeli órákban jobban lett. Tettének okát a későbbi vizsgálat fogja kideríteni.

APOLLO Filmszínházban

Csütörtökön bemutató

Muráti Li, Páger és Perényi legújabb, óriássikerű vígjátéka

Házasság

Vaszary János briliáns vígjátéka a budapesti mozgószínházak legnagyobb sikere.

Belvárosi

Csütörtökön díszbemutató

Halálos csók!

Karády, Nagy István óriás filmje.

Jegyelővét d. e. 11-től 1-ig. Kedvezményes jegyek hétfőtől érvényesek

Az új rokon

Turay, Vaszary, Gózon, Kabos, Delly, Pethes.

Casinóban

Csak 3 napig

Az amerikai filmgyártás legszebb alkotása!

A Manderley ház asszonya

kor, amikor azt alperes megvette.

Dr. Kertész ügyvéd volt a következő tanu, aki a Stern-családot képviselte a Stern Ödön és Borsy Géa közötti szerződés megkötésénél. Szerinte Borsy a vételárat csak részben fizette ki s miután a vételárhátralékot többszöri felszólítás ellenére sem fizette ki, a szerződésnek idevonatkozó rendelkezése értelmében az ingatlant eladták alperesnek, illetve a Riva-utca-nak.

A tanúkihallgatások lapunk zártkörű még tartanak s határozathozatalra előreláthatólag csak későbbi időpontban kerül sor.

Órizebe vett a rendőrség egy tolvaj cselédleányt és egy szélhámosnót

Nagyvárad. Kedden délelőtt az utcán elfogta és a rendőrségre kísérte egyik nagyvárad-i detektív Sebestyén Irma cselédleányt, aki Sebész Zoltán nagyvárad-i szénkereskedőnél volt alkalmazásban és onnan nagyobb értékű ruha- és ezüstneműt lopott. Az órizebe vett háztartási alkalmazottat kihallgatása után átkísérték az ügyészre.

Mint értesülünk kedden délelőtt egy nagystílusú szélhámosnót tartóztattott le a várad-i rendőrség, aki a megyében és a városban jótékonykodás címén igen sok ember bizalmával visszaelt. A szélhámosnó nevét a nyomozás érdekében egyelőre nem közölhetjük.

Jutalmazták a jövőben a hűséges gazdasági cselédeket és alkalmazottakat

A földművelésügyi miniszter a jövő évben is jutalomban részesíti azokat a gazdasági cselédeket és munkásokat, akik hosszabb időt töltenek el hűséggel és szorgalommal egy gazdasági szolgálatában. Javaslatba hozhatók olyan gazdasági cselédek, akik legalább 25 évet töltöttek ugyanabban a gazdaságban, továbbá olyan gazdasági munkások, akik megbízhatóságuk, szorgalmuk és józanságuk által munkatársaik közül kiváltak. A gazdasági munkásokra nézve bizonyos szolgálat kimutatása nem szükséges. Háztartási munkát végző cselédek és olyanok, akik kintünetésben már részesültek, javaslatba nem hozhatók.

A járási főszolgabírók és a megyei városok polgármesterei nov. 10-ig teszik meg a jutalmazására vonatkozó előterjesztéseiket a vármegyei gazdasági egyesületek útján a földművelésügyi miniszternek. (Magyar Tud.)

Megsemmisült a támadó egyiptomi angol haderő fele

Montgomery kétségbeesett offenzívája lassan ellanyhul. Rommel fölényes hadvezetése eldöntötte a csata sorsát

Vakmerő magyar rohamcsapat-vállalkozások a doni arcvonalon

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf jelenti. Honvédsapatok a doni arcvonalon egy sikertelen vállalkozást hajtottak végre a folyó keleti partja ellen. Sok kísérő bolsevista legénységén rajtaütöttek és sok foglyot ejtettek. A szovjet haderő csoportosításáról értékes adatokat szereztek. A vakmerő vállalkozás végrehajtása különös jelentőséggel bír ezen az arcvonalon. Hétfőn a keleti arcvonalon 41 bolsevista gépet lőttünk le. Egy német és egy szövetséges repülőgépet elvesztett.

Rómából jelentik: (MTI) Én és valamennyi arab hiszek abban — jelentette ki a palesztinai főmufti a Német Távirati Iroda munkatársa előtt — hogy nemzeti törekvéseinket, úgy harcba, mint békében a tengelyhatalmak oldalán találjuk meg. A többi hatalmak mindig megcsaltak bennünket. A tengelyhatalmak végső győzelme a mi ügyünket is győzelemre viszi.

A Kaukázusban továbbra is heves harcok folynak

Berlinből jelentik: (MTI) A Német Távirati Iroda jelenti a Führer főhadiszállásáról. A véderő főparancsnoksága közli:

Kaukázus nyugati részén támadások és ellentámadások elkeseredett harcokra vezettek. Ezekben a harcokban a német csapatok megtartották állásaikat és ellentámadásokkal újabb teret nyertek. Szlovák csapatok megsemmisítették az ellenség bekerített erőit. Algedirtől keletre a német csapatok támadásaik során áttörték a szovjet erőknél kiépített állásait. Bombákkal és fedélzeti fegyverekkel intézett támadások az ellenségnek súlyos veszteségeket okoztak. Egy páncélonat megsemmisítették. Német csapatok ellentámadásokkal visszaverték a szovjet lovasságot.

Stalingrádban a háztömbökért és utcákért tovább folynak a harcok. A város északi részén a szovjet ellenálló részek ellen folytatta a légiőrről támadásait. Az ellenség szívszerű védekezése ellenére újabb területet foglaltunk el. A megismételt ellentámadások megelcsúsztak. Német harci gépek alaposan megzavarták a Volgától keletre lévő vasúti összeköttetéseket.

A doni arcvonalon a szovjet kísérletet tett a folyón való átkelésre. Ezeket a kísérleteket a románok, olaszok és magyarok minden egyes alkalommal visszaverték. Olasz vadászok

támadásokat intéztek a szovjet állások ellen. Magyar csapatok nagyobb rohamcsapat vállalkozásokkal megsemmisítették a Don keleti partján sok szovjet kísérőöt, harciállást és foglyokat ejtettek.

Az Ilmen-tótól délre a helyi harcok tovább tartottak. A német légiőrről október havában a szovjet kereskedelmi és hadihajók ellen folytatott harcban 33 hajót megsemmisített, köztük több tartályhajót és egy űrhajót. Emellett megrongáltak 32 külön-

Még további angol támadások várhatók Egyiptomban

Berlinből jelentik: (Interinf.) A nemzetközitájékoztató irodának az északafrikai helyzetről szóló tudósítása szerint a támadás 11-ik napján a kora délelőtti órákban súlyos harcok fejlődtek ki, az el alameini arcvonal északi szárnyának keskeny támadási területén a két páncélos hadsereg között, de az angolok nem érték el sikert. A déli órákban a brit előretörések egyre jobban vesztek erejükből, végül egészen ellanyhultak. A német-olasz páncélos hadsereg ismét ura maradt a csatáknak. A brit 8-ik hadseregnek az első napok páncélesatáiban, tankokban, nehéztüzérségben, de különösen az első ízben bevetett nagy páncélos harcok-

Művészi fényképeket
Fotó cikkeket
Amatőr-felvételeit

Major György-nél
Rákóczi-ut 13.

készíttessen vásároljon dolgoztassa ki

böző teherhajót és négy hadihajóegységet.

A La Manche-csatornában a 2-re virradó éjjel német erők megelcsúszték angol gyorsnaszádoknak egy német hajókaraván elleni támadását és egy brit naszádot felgyújtottak. A mára virradó éjjel egységeink érintkezésbe kerültek a brit gyorsnaszádokkal. A küzdelem során egy ellenséges naszádot olyan súlyosan megrongáltak, hogy annak elvesztésével számolni kell.

Egyiptomban az ütközet fokozott hevességgel tart. Az arcvonal északi szakaszán az ellenség nagyobb páncélos kötelékeinek betörését német és olasz csapatok feltartóztatták. A német és olasz légiőrről fáradszóról támadta az angol erőket. Német és olasz vadászok egy saját veszteség mellett 11 gépet lőttek le. A Földközi-tenger felett további 5 gépet lőttek le. A La Manche-csatorna felett négy gépet veszített a brit légiőrről.

Német búvárnaszádok egyik csoportjának a kanadai partoktól keletre a kedvezőtlen időben sikerült érintkezésbe kerülni egy Angliába tartó hadianyaggal és élelmiszercel megrakott hajókaravánnal. Az erősen biztosított ellenséges kötelékből elcsúszasztottak 94.000 tonnával 16 hajót, köztük három löszszállító hajót. Két további 11.000 tonnányi gőzöst, egy rombolót és egy korvetet megtorpedóztak. A hajókaraván csak szétugrasztott maradványai voltak elmenekülni.

szünet nélkül lecsaptak a zuhanóbombázó rajok. Az előnyomuló első páncélosok mindjárt az első találatok után lángba borultak. A további páncélosok eszeveszettek körbe forogtak, vagy összeütköztek az utánuk jövővel. Közben egyre újabb páncélosok törtek előre. A német páncélosok háláltmégvetően vetették magukat az acélszörnyetűkre. Közben néhány brit páncélos felderítő a német-olasz vonalak mögé került. A gyors olasz páncélosok harcba bocsátkoztak velük és megsemmisítették őket. Abban a pillanatban, amikor a páncélosok csatája a német és olasz gyalogság ellen elérte csúcspontját, Rommel saját páncélosait megsemmisítő szárnyátámadásba vetette. Makacs harcokban sikerült az elkeseredetten harcoló briteket visszanyomni. A nagyszabású támadás megelcsúszt és nem kevesebb, mint 90 páncélos maradt a német és olasz vonalak előtt. A sikeres elhárításban tevékenyen vettek ki részüket a német és olasz vadászok, érzékeny veszteséget okozva az ellenségnek. 15 gépet lőttek. Ezzel szemben csak egy német gép veszett el.

A Málta elleni légitámadások sikerrel folytatódtak. Légiharcokban lelőttek egy angol gépet. (MTI.)

Mennyi vére van az embernek?

Vérrokon az, akinek vére erünkben kering. Mennyi vérokonunk van oldalágon, azt csak néhány áig számíthatjuk ki. De egyesek ágon biztosan meglehet tudni. Nagyon érdekes a felmenő egyesek ág kiszámítása.

1 ág: apa, anya	2
2 „ nagyszülők	4
3 „ ezek szülei	8
4 „ „ „	16
5 „ „ „	32
6 „ „ „	64
7 „ „ „	128
8 „ „ „	256
9 „ „ „	512
10 „ „ „	1024
11 „ „ „	2048
12 „ „ „	4096
13 „ „ „	8192
14 „ „ „	16.384
15 „ „ „	32.768
16 „ „ „	65.536
17 „ „ „	131.072
18 „ „ „	262.144
19 „ „ „	524.288
20 „ „ „	1.048.576

Tehát huszadik ágon minden személynek egymilliónegyvennyolcezeröt-százhetvenhat öse van. Ezeknek vére öröklődött reánk. Keresztény gondolkodással azt kell megállapítani, hogy ezeknek imádsága, munkája, szeretete, gondossága tartotta fenn a nemzedékeket, hozott áldást nemzedékről nemzedékre. A keresztény lélek elgondolja, hogy öseink közül hányan vannak a mennyországban. Ezek imádkoznak értünk. Akik pedig a tisztító tűzben szenvednek, elvárják, hogy hálás szeretettel imádkozzunk értük, adjunk alalmiznát és börtöljünk értük.

—n

Kávéházakban és vendéglőkben kérje a „MAGYAR LAPOK” st.

Rádió

készülékek, 1943-as újdonságok, telepes és hálózati

Mózes

villamossági szaküzletben. Gömbölyű és lapos elem érkezett. Hlatky Endre-u. 15.

Ülést tartott Bihar megye közigazgatási bizottsága

Még nem történt meg a behivandó biharmegyei felsőházi tagok végleges kijelölése

Nagyvárad. Saját tud. Biharvármegye törvényhatósági bizottsága szerdán délelőtt tartotta meg rendes havi közigazgatási bizottsági ülést Ciffra Kálmán főispán elnöklése alatt.

Az alispán jelentésében közölte, hogy az árvíz által megrongált házak közül 182 ház újjáépült, 240 házat pedig kijavítottak. A megye területén épített 183 ÖNCSA-ház építési munkálatai 26 ház kivételével teljesen befejeződtek, a még befejezetlen házakon az anyaghiány miatt késlekednek a munkálatok. A kész kiakasztásokat a közeljövőben átadják a juttatottaknak. Beszámolt az alispán a vármegye közlekedési helyzetéről. A burgonyaellátás tekintetében történtek intézkedések, a lisztellátás zavartalanul folyik, a zsefrelátás körüli nehézségeket pedig eertéshizlalási akciókkal küszöbölik ki.

A megyei tisztviselők helyzete és az öt éves kinevezési felhatalmazás

Az alispáni jelentéshez való hozzászólások során Szilágyi Lajos nyugalmazott főispán, felsőházi tag hosszabb beszédet mondott, amelyben több nagyjelentőségű kérdésre tért ki.

Mindenekelőtt a közigazgatási tisztviselők kinevezéséről és áthelyezéséről szóló törvényjavaslatot tette bírálat tárgyává és aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy ha a javaslat törvényerőre emelkedik, lehetővé fog válni, hogy a belügyi kormány éppen a vármegye legértékesebb tisztviselőit helyezi át, ami által a helyi közigazgatást érzékeny veszteség éri. Rámutatott azokra a hátrányokra, amelyeket az esetleg télvíz idején áthelyezett tisztviselőknek el kell majd ezenvedniük és szükségeseinek mondotta, hogy a közigazgatás helyi vezetői e kérdésben a vármegye érdekeinek megfelelően foglaljanak majd előterjesztésekben állást.

Ezzel kapcsolatban megemlítette Szilágyi Lajos, hogy a vármegyei közigazgatásban olyan egyéneket neveztek ki, akik nem állottak hivatásuk magaslátán. Ezeknek a kinevezéseknek a korrigálása mulasztathatatlannul szükség.

Javaslat a behivandó felsőházi tagok kijelölését előkészítő értekezletre

A felszólaló bizottsági tag a továbbiakban rámutatott arra, hogy bizonyos sajtóközlemények, már személyeket is megjelölnek, akiket felsőházi tagoknak hívnak majd be. Kérte a főispánt, hogy mielőtt ez a kijelölés hivatalos formában is megtörténik, hívjon össze értekezletet, hogy ezen a törvényhatósági bizottság tagjai kifejtessék nézetüket a kijelölendőkre vonatkozóan. Több szempontot kell ugyanis összegezgetni, — mondotta, hiszen Biharvármegyében két kormánypárt és több ellenzéki párt létezik e ezenkívül a felsőházi tagokként behivandók személyében kifejezésre kell

jutnia a vármegye felszabadult területeinek különleges szempontjainak is.

Ennek kapcsán kifejtette Szilágyi Lajos, hogy a megye trianoni és felszabadult részének egybeforradása nem történt még meg oly mértékben, ahogy ez kívánatos volna.

Kifogásolta ezután a felszólaló, hogy a nemrégiben megtartott vármegyei közlekedési értekezletre, amelyre meghívták a megye országgyűlési képviselőit, a felsőházi tagok nem kaptak meghívót, holott a felsőház tagjai az ország házában ugyanolyan súllyal tudják képviselni a megye érdekeit, mint a képviselők. Ezt talán messzebbhangzó az ő szavuk, mint a képviselők.

A nemzeti propagandja kérdése

Végül a felvilágosító propaganda fokozottabb alkalmazásának szükségességéről beszélt Szilágyi Lajos. Különösen a csekélyebb műveltségű lakosság nem mindenütt érti meg a közlekedés terén észlelhető nehézségeket, amelyek a háborús állapotot elkerülhetetlen velejárói.

Ez utóbbi kérdéshez Miskolczy Pál nyugalmazott főispán is hozzászólt. Elismerte a propaganda szükségességét, de

kifejtette, hogy ennek a kormány is tudatában van, hiszen éppen azért állította fel a propagandaügyi minisztériumot a propagandaügyi miniszter igen jelentős munkát végez a kellő közhangulat kialakítása érdekében. Hasonlóképpen megtehetnek minden tőlük telhetőt a vármegyei közigazgatás helyi vezetői is, úgyhogy szerintük a tekintetben mulasztás nem történt.

Nem történt téves kinevezés a megye központi igazgatásában

Nádányi János alispán válaszában először a kinevezésekről szólt. A vármegye központi igazgatásában téves kinevezések nem történtek, itt minden tisztviselő megfelelt a hozzáfűzött várakozásoknak, de a közéleti jegyzők kinevezésénél a dolog természetéből kifolyóan csakugyan voltak hibák, különösen a katonai közigazgatás idejében, amikor nem állottak kellő számban megfelelő munkaerők rendelkezésre. Ezeknek a ba nem vált közéleti jegyzőknek a nyugdíjazása, illetve kinevezésük hatálytalantítása folyamatban van. Beszélt az alispán a tisztviselők fizetésjavításának kérdéséről. Erre vonatkozólag a vármegye előterjesztéssel élt, de a belügyminisztérium ezt azzal utaltotta el, hogy a kérdés országos rendezés tárgyát fogja képezni.

A propaganda kérdéssel kapcsolatban kifejtette az alispán, hogy saját

hatáskörében mindent megtett ebben az irányban addig is, amíg a propagandaügyi miniszter részletes utasításai érvényre nem lépnek meg nem érkeznek. Különösen a bajtársi szolgálatok fejtenek ki nagy tevékenységet, amelyek a vármegyei főjegyző irányítása alatt állnak és a főszoigabírók állandó és alapos ellenőrzés alatt tartják ezt a munkát, amelyről sűrű időközönként tesznek jelentést. Panaszok főként a hadisegélyek kiosztása miatt vannak, de ezek is többnyire alaptalanok, mert hadisegélyt olyanok is kérnek, gyakran egyéneken a honvédelmi miniszteremhoz terjesztett beadványaikban, akiknek erre nincs törvényeszerű igényük. Egyébként, mondotta, a propagandaügyi miniszter rövidesen látogatást tesz Bihar vármegyében s alkalma lesz ezt a kérdést, amelyben semmi aggodalomra nem lát okot, személyesen is kivégelni.

A megye vezetői oda fognak hatni, hogy az értékes elemek helyükben maradjanak

Ciffra Kálmán főispán, a tisztviselők kinevezéséről és áthelyezéséről szóló törvényjavaslat bírálatára válaszolva kifejtette, hogy a vármegye vezetői természetesen oda fognak hatni, hogy a tisztviselői kar értékes elemei megmaradjanak a vármegye szolgálatában. Ha pedig ezek közül mégis át fognak egyéseket helyezni, akkor ez bizonyosan a közérdek magasabb szempontjainak megfelelően fog történni.

A propaganda kérdéssel kapcsolatban megjegyezte a főispán, hogy a

vármegye vezetői kiszállásaik alkalmával is minden eszközt megragadnak a közhangulat helyes irányítására. A továbbiakban változta az érvényre vonatkozó intézkedéseket és különösen arra a szociális és felvilágosító munkára mutatott rá, amelyet a nők különböző szervezetekben végeznek.

Ami pedig a felsőházi tagok kijelölését illeti, a törvényhatósági bizottság tagjainak alkalmuk lesz e tekintetben befolyásukat érvényesíteni.

Az ügyosztályok jelentései

E felszólalások után az egyes ügyosztályok jelentéseire került a sor.

Az árvászeki elnök több községben végzett helyszíni kiszállásairól és az ügyosztályban bekövetkezett személyi

változásokról tett jelentést.

A tisztifőorvos jelentése szerint október hónapban javultak a közegészségügyi állapotok a vármegyében. A hastífusz leküzdésére az ügyvezető kórházzal

oltások nem történhettek a kellő mértékben a szállítási nehézségek miatt, mert egy megbetegedés esetén legalább 100 oltást kellene végezni a beteg környezetében, ami csak ennél jóval csekélyebb számban volt keresztülvihető. A vármegye népmozgalmi adatai így alakultak az elmúlt hónapban: Volt 918 születés és 742 halálozás. A halvaszületettek leszámításával a természetes szaporulat 163.

A tanfelügyelő jelentette, hogy több községben állítottak fel magyar tagozatokat, de a tanítóhiány miatt néhány helyen szünetel a tanítás.

A pénzügyigazgató az adóbehajtás eredményeiről terjesztett elő rövid jelentést.

Milyen bekötő utakat építenek?

Az államépítészeti hivatal a folyamatban lévő útépitésekről tett jelentést. Ehhez Szilágyi Lajos szólt hozzá. Meltatta annak jelentőségét, hogy a nemzetközi műutat Berettyóújfalutól Nagyváradig terjedő szakaszán átadták a forgalomnak a rámutatott az államépítészeti hivatalnak ez út építésével kapcsolatos érdemeire. Kérte, hogy a Berettyóújfalut nem érintő műút és a község központja között megfelelő minőségű bekötőút létesítesseék, de az alispán, aki válaszában ezúttal nagy méltánlyással emlékezett meg az államépítészeti hivatal munkájáról, kijelentette, hogy ez a kérés a közeljövőben nem teljesíthető, mert a minisztérium csak olyan községek számára engedélyez bekötő utakat, amelyek más köves úton nem közelíthetők meg. Ez az eset pedig Berettyóújfalunál nem forog fenn.

A gazdasági felügyelőség az elmúlt hónap mezőgazdasági eseményeiről tett jelentést, az erdészeti felügyelő pedig előadta, hogy a minisztérium 106 vagon fát utalt ki a megye számára, ezenkívül rendkívüli felhasználatot engedélyeztek a megyének. A már kitermelt fa leszállítása folyamatban van s az új kitermelések is kezdetüket vették.

A közigazgatási bizottság a jelentéseket tudomásul vette s az ülés déli 12 órakor véget ért.

Elfogadta a véderőbizottság a honvédelmi tárca költségvetését

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A képviselőház pénzügyi és véderőbizottsága szerdán délelőtt 8 órakor Szabó Gusztáv elnöklésével folytatta a honvédelmi tárca költségvetésének tárgyalását.

Vitéz Nagy Vilmos honvédelmi miniszter részletesen válaszolt az elhangzott feltevésekre, majd a bizottság a tárca költségvetését elfogadta.

A képviselőház közjogi bizottsága szerdán délelőtt Putnoki Mór elnöklésével letárgyalta a felsőház szervezeteire vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló törvényjavaslatot. A bizottság a törvényjavaslatot egyhangulag elfogadta.

Elítelt árdragító. Nagyvárad. Saját tud. A nagyváradai törvényszék dr Rózslyay egyeshírája, mint uszorabíró-ság árdragításért 30 pengő pénzbüntetésre ítélte Percze Györgyné bogdán-szörvényhegyi lakost, mert 1 kgr. ba bot 1 pengőért adott el.

Nagyvárad térképe

fekete nyomással P. 1.80

kapható a

MAGYAR LAPOK kiadóhivatalában

Érdekes tárgyalások az országos költségvetésről

(Harmadik cikk.)

Irta Dr. Paál Árpád

A kereskedelemügyi miniszterium 1943-ik évi költségvetése múlt héten csütörtökön került szakbizottsági tárgyalásra. Ennél a tárgyalásnál lépett leginkább előtérbe a háború utáni való felkészülésnek, az úgynevezett „átmenetgazdasági program”-nak a körvonalai.

Maga a miniszterium költségvetése 129 és félmillió összeget irányoz elő 1943-ra kiadásként. Ez az összeg 11 és félmillióval több, mint a folyó évi költségvetés kiadási oldala. A földmívelésügyi tárca óriási emélt tételéhez képest ez a csök 11 milliós emelés eleinte föl is tűnt a szakbizottságnak. Varga József miniszter azonban megmagyarázta, hogy az ő miniszteriumának is van egy 8 esztendőre szóló beruházási programja, amde ez a program nagyrészt beelőlvad az átmenetgazdálkodás nagy teendő-sorozatába. Így tehát a jövő évi költségvetés csak az eddigi méretek fenntartására törekszik, de ezekben a méretekben is az állami közutak fenntartása 24 millióval, a városi utakhoz való hozzájárulás 15 és fél millióval, az állami közutak átépítése 27 millióval, bekötő utak építése és közmunkaváltság 11 és fél millióval, nagyobb hidak átépítése 6 millióval szerepel. Kereskedelmi célok címén 11 millió 300 ezer pengő kiadás van a költségvetésben, s ez az összeg a szabadkikötő fenntartási és üzemi költségeit, a Kúkereskedelmi Hivatal személyi és dologi kiadásait, s új kereskedő nemzedék fölnevelése és továbbképzése érdekében való segítségnyújtások között oszlik meg. Még a közforgalmi repülés ügyének a szolgálatára is 12 és fél milliónyi összeget irányoz elő a költségvetés, vagyis másfélmillióval kevesebbet, mint a folyó évre megszabott ilyen című kiadás. A kevesebbet magyarázta az, hogy a repülésre való nagy befektetések most nem a polgári közforgalomban vannak, hanem háborús tételnek.

Egyébként a kereskedelmi tárca 129 és fél milliós kiadási összegéből a központi és államépítészeti hivatalok személyzeti kiadásaira 12 millió összeg jut, nyugdíjra 6 millió, a Kúkereskedelmi Hivatal és a Szabadkikötő alkalmazottainak másfélmillió, a központi mértékhiitelesítőnek további másfélmillió. Vagyis a hivatalnokok ellátására a tárca összes kiadásainak 16 százaléka fordítódik, a többi 84 százaléknyi kiadás mind közvetlenül a kereskedelmi és közlekedési célokat szolgálja. A kereskedelemügyi miniszter kiemelte, hogy a miniszterium tisztviselői a magángazdaságban való előnyösebb elhelyezkedés kínálatának is ki vannak téve, de mégis kitartanak a miniszterium sokfáradságú, de nagyjelentőségű munkájában. Ez a hősies ügyszeretet is fontos alkotó eleme a jövő építésének.

A tárca kérdései megvitatása során volt egynehány bíráló hang, mely az új keresztény kereskedelem kialakításának az akadályairól, s a keresztény szellem átmeneti hiányairól szólott.

* Előző cikk a Magyar Lapok 1942. nov. 3-i számában.

Az ilyen felszólalásokra persze megváltak az ellensúlyozó biztató példamutatások és igyekvések felsorolásai is, de különösen az úgynevezett „egy kéz”-alakulásokkal szemben megmaradt az a közhangulat, hogy nem a túlkönnnyű kereskedelmi módokra, hanem a szükségletek és a termelés közötti egészséges kapcsolódás ki-munkálására kell törekedni. Feltűnt a jövő távlata is, mikor a kontinens forgalmában tudással, szervezettel és a szállítási rendszer nagy kiképzésével kell résztvenni.

Igen érdekes volt a vasút és a posta intézményeinek a méltatásokor az a föltétlen nagy elismerés, mélyvel minden oldalról méltatták a két intézmény alkalmazottainak fáradhatatlan és áldozatkész helytállását. Ezzel kapcsolatban nagy meggondolást keltett annak a kívánalomnak a hangsúlyozása, hogy a két intézményt né tekintsek úgy, mint ahogyan ez a korábbi liberális rendszerből átöröklött felfogásként maradt ránk, hogy t. i. ezek az intézmények az állam üzle-telei, melyeknek üzleti eredményeket kell hozniuk, hanem érvényesüljön az a felfogás, hogy ezek az intézmények az állam közlekedésügyi politikájának a kifejezői, megvalósítói és fejlesztői.

Különbön a kereskedelemügyi miniszterium tárcájához tartozóan letárgyalták a posta és a vasút intézményeinek a külön költségvetéseit is. A posta költségvetésében 223 millió 596 ezer pengő a kiadás, 237 millió 100 ezer pengő a bevétel. A kiadásokból 24 millió 598 ezer az intézmény nyugdíjasainak az ellátása, 21 millió 313 ezer a beruházások összege. Ezek nélkül 59 millió 415 ezer pengő a posta bevételeinek a fölöslege. A posta alkalmazottainak a száma 21.205, huszonegyezerkeresztáztöt.

Az államvasutak intézménye 12.800 kilométer útvonalon dolgozik. Jövő évi költségvetésben kiadás 727 millió 574 ezer pengő, miből 183 millió 887 ezer az új beruházás. Bevétel 777 millió 817 ezer pengő, vagyis fölöslegként 50 millió 243 ezer pengő mutatkozik. Azonban az intézmény nyugdíjasainak az ellátására 118 millió 829 ezer pengő kell, s így ennek a bevételek terhére való számításával, viszont a közel 189 milliós beruházási teher fenntartásával az államvasutak költségvetése 68 millió 586 ezer pengő hiánnyal zárul. Az új beruházások között a mostani erdélyi nagy vasutépítkezés már nincs benne, vagy legnagyobb részét nincs benne, csak bizonyos maradékoszegek, mert az egész építkezés már a folyó évben befejeződik. Tehát egyéb nagy tervék megvalósítása érik a 184 milliós nagy beruházási összeg mögött. E nagy terveknek csak igen kis részlete, de ránk nézve fontos, hogy Nagyvárad és Velenec között meglesz a kéttós vonat-jarat sinpárjának a fölépítése.

A kereskedelemügyi költségvetéssel testvéries vonatkozású ügykor az iparügyi tárca költségvetése. A miniszter ebben a kormányzati ágban is ugyanaz a dr Varga József, aki a kereskedelmi kormányzatot viszi. En-

nek az iparügyi tárcának 73 millió 649 ezer pengő az előirányzott kiadása, melyből legfőbb tétel az állami bányászat és a bányászati kutatás céljaira szánt 43 millió 452 ezer pengő, s az „ipari célok” címé alatt fölveit 10 millió 257 ezer pengő. Ez utóbbi cím alatt kap támogatást a kisipár és a háziipár, s az ipari termelés és értékesítés fejlesztését is ebből táplálják. Az ipartestületek költségeihez való hozzájárulás, az ipari tanfolyamok költsége, továbbá az ipari anyaggyártással kapcsolatos költségek is itt találunk fedezetet.

A tárca költségei tárgyalásánál élénk megvitatás alá került a munkaközvetítés ügye, továbbá az árak és a bérek rögzítésének egymással való vonatkozása. A miniszter közölte, hogy a munkaközvetítések, általában a munkakamarai szervezettel létrehozatalának az ügyét már ebben az évben alapos törvénnyel kívánja rendezni. Az árak és bérek viszonya dolgában érdekes közlést tett arról az üzenetről, melyet Salazar, aportugál államfő adott ki ez év augusztus 26-ikán. Salazar a portugáliai munkásokhoz adta ki ezt az üzenetet, melyben közölte, hogy az árak 60—70 százalékkal fölébe nőttek a bérek színvonalának, s ezt a különbséget az ottani baloldali elemek elégedetlenség szítására használják föl. Salazar szerint a béremelésekkel ezt a külön-

PÉNZ

Áll a hához, ha idejében beszerzi Államsorsjegyet! A pénzzel együtt nyugalom és boldogság költözik otthonába.

A M. Kir. Államsorsjáték 40.000.— ar. P-ös

főnyereményének, összesen 29.360 kisebb-nagyobb nyeremények húzása

december 4-én
Egész sorsjegy 3.— Fél 1.50 P.

seget utólni nem lehet, mert az csak további ármelkedést, s végeredményben a pénztérték leromlását idézné elő. A megoldás csak az, hogy a fogyasztást kell csökkenteni, vagy többet dolgozni.

Varga miniszterünk e portugál üzenet felolvasása után közölte, hogy ez csak tájékoztató kíván lenni egy olyan államról, melyben háború nincsen, ellenben semleges helyzetben mindkét ellenfél oldaláról nemzeti jóvedelmekben van része. A mi helyzetünk az, hogy a munkafokozásra csak az anyagihiány megszűnte után számíthatunk, de arra teljes mértékben be vagyunk rendezve. Addig is a munkások családi pótléka intézményével igyekeznek segíteni, s a természetbeli ellátás mind jobb megszervezésével. Egyébként utalt a miniszter arra, hogy az átmenetgazdálkodási program óriási munkaalkalmakat fog adni, s a földgáz és a vízierők felhasználására is minden előkészület megvan, amiből az iparszótásnak mind élénkebb ritmusa fog kibontakozni.

Magyar kötőanyagok felhasználásával nagyarányokban megindult a sejtborgyártás

Felülmulja az eredeti bőr tartósságát is az új műanyag. Feltalálták a magyar törhetetlen üveget

A háborús viszonyok sok hiányzó nyersanyag pótlására olyan kiváló és tökéletesen helyettesíthető póanyagokat teremtettek, amelyek előre láthatólag a békés idők visszatérte után is használható maradnak. Sok póanyag ugyanis olyan kiváló tulajdonságokkal rendelkezik, amely használhatóság tekintetében az eredeti nyersanyag fölé helyezi. Nálunk különösen a bőranyagok pótlása okozott gondot, de már megtalálták és egyre nagyobb mennyiségben gyártják a tökéletes póanyagot, a sejtbort. Ez a műbőr tulajdonképpen tiszta bőrből, mégpedig bőrhulladékokból készül, előállításának problémáját a kötőanyag jelenti, mert ennek minőségétől függ a műbőr tartóssága. Bőrhulladékokban eddig nálunk sem volt hiány, tehát a sejtborgyártáshoz szükséges egyik legfontosabb nyersanyag rendelkezésre áll. A kötőanyag ellenben Németországból jött, sajnos csekély mennyiségben, úgyhogy elégtelen volt a szükséglet kielégítésére, aztán magyar mérnökök feltalálták a magyar kötőanyagot, amely Péti-tej néven kerül forgalomba és sok tekintetben felülmulja a külföldi kötő-

anyagok kiváló tulajdonságait is. Napról-napra fokozódik a gyártott mennyiség és remélik, hogy rövideesen a laboratóriumi úton előállított anyagból annyit tudnak termelni, hogy az elegendő lesz teljes műbőrszükségletünk fedezésére. Az új kötőanyag segítségével nemcsak műbőröket tudnak gyártani különböző célokra, hanem az eredeti bőröket is meg tudják javítani. Eddig ugyanis a gyengébb minőségű bőröket nem tudták talpra lársra felhasználni, mert nem voltak vízállóak. Az új kötőanyag segítségével most már a gyengébb minőségű bőröket impregnálják és elsőrangú bőrökké dolgozzák át. Talpbőrökök kívül díszbőröket is készítenek, továbbá cipőgyártáshoz szükséges segédanyagokat is. Ezenkívül sapkalemezöket, kalapbélést, bőrdöngöket, kerékpárülést és egyéb használati cikkekét készítenek a sejtbőrből, amelynek tartóssága az eredeti bőr tartósságát is felülmulja. Érdekes megemlíteni, hogy a sejtborgyártáshoz szükséges kötőanyagok előállítását célzó kísérletek során feltalálták a magyar törhetetlen üveget is, amelynek szintén nagy jövője van. (Magy. Tud.)

75 éves a tengeri háboru legiélelmesebb romboló fegyvere

Hosszu évekig kísérleteztek a torpedóval, amíg halálbiztos fegyver lett belőle

A torpedó latin eredetű szó, mely testi és szellemi bánulást jelent. Ezért a rómaiak az elektromos ülécikkel hínulást okozó tengeri rájakat is a torpedó szóval nevezték el, később pedig az elnevezés a halakról a szabadon úszó vízi aknákra is átment. A 19. században azután ennek a passzív fegyvernek támadó vízalatti fegyverre való kifejlesztése is tervbe került, az idevonatkozó találmányok azonban mind kudarcot vallottak. Az első jövőt ígérő megoldás (1867) Luppins osztrák fregattkapitány nevéhez fűződik. A feltalálójától „automobil torpedó”-nak nevezett szerkezet a hajtószerkezettel való kilövés után a helcsjében elhelyezett gép segítségével önerejéből mozgott a cél felé, tehát már a mai torpedó elvén alapult.

91 éves fáradságos kísérletezés után...

Az új találmány üzleti kihasználását Robert Whitehead, egy fiumei gépgyár tulajdonosa kezdte meg, azonban még öt évig tartó fáradságos kísérletezésbe került, amíg 1872-ben az első gyakorlati felhasználásra alkalmas torpedó elkészült. Ekkor Whitehead megrendelői sorába lépett a német haditengerészet is, mely három évvel azelőtt felvette vele az érintkezést. A német haditengerészet Whiteheadtól a szabadalmakat és a gyártási jogot is megvette, hogy adott esetben saját maga is áttérhessen a torpedógyártásra. Egyelőre azonban megelégedett a torpedó behozatalával és a kezelésére való kiképzéssel. 1873-ban pedig a további tökéletesítés céljaira külön tanulmányi bizottságot szervezett. Ennek a bizottságnak élén hosszú ideig Tirpitz kapitány állott, aki a torpedó kifejlesztése terén kiemelkedő érdemeket szerzett.

Milyen volt az első torpedó?

Az első Fiumében készült torpedók hossza 2,4 méter, átmérője 355 milliméter volt, a hajtóerőt szolgáltató gépezete állítólag 60-70 atmoszférás nyomással dolgozott. Súlya a robbanó töltettel együtt 250-350 kilogrammot tett ki. A mai torpedó hat-nyolc méter hosszú, átmérője 500-630 milliméter, súlya pedig 1200-1600 kilogramm között ingadozik. Külsőleg az első torpedó lényegesen hegyesebb orrával különbözött a mai torpedótól: akkoriban még azt gondolták, hogy ez az alak alkalmasabb a víz ellenállásának legyőzésére. A robbanótöltet a cső orrában volt elhelyezve, utána egy vízmentes kamrában a mélység szabályozó szerkezet következett, majd egy tartályban az üzemanyagot helyettesítő sűrített levegő, végül pedig a motor, mely a torpedó végén levő propellert hajtotta. A mélység szabályozó készüléket úgy lehetett beállítani, hogy a torpedó pályájának befutása után felszínre jöjjön, tehát ismételtelen fel lehetett próbálavésekre használ-

ni. A robbanóanyaggal megtöltött torpedónak olyan módon való beállítása azonban, hogy a cél eltévesztése esetén önműködőleg lemerüljön, akkor még nem sikerült.

Ami or 94 elkészült torpedóból csak 44-et lehet átvenni

Az első torpedók természetesen még csak nagyon megbízhatatlanul dolgoztak. 1878-ban Tirpitz a megrendelt 94 torpedó közül 50-nek az átvételét kénytelen volt megtagadni mivel állandóan elsüllyedtek. A próbák, melyeken a német trónörökös is résztvett, a heteken át tartó gondos előkészítés ellenére az a megállapítással végződtek, hogy valóságos főnyeremény, ha valamelyik torpedó célja elérése előtt nem enged meg magának előrenemlátott kitérőket.

A fiumei torpedók megbízhatatlansága miatt Tirpitz kivívta, hogy a német haditengerészet, melynek már volt saját torpedógyártó műhelye, a jövőben maga gyártsa torpedóit.

A torpedógyártásra vállalkozó német cégnek először két próbatörpedót kellett készítenie, azonban az ezekkel végzett kísérletek sem mutattak jobb eredményt. A két próbatörpedót kiszámíthatatlan ugrásaik miatt a legénység „Max és Móire”-nak nevezte el. A továbbfejlesztés lehetőségében azonban már senki sem kételkedett. 1880 és 1881 nyarán a német haditengerészet már annyira jutott, hogy rendszeres gyártásra térhetett át. Azóta a torpedó természetesen óriási előhaladást tett a tökéletesedés útján és ma már a legpontosabban működő fegyverek egyike, melynek jelentőségéről majdnem minden hadijelentés tanubizonyoságot tesz. (MN)

Eddig 75 vagon ócskavas a budapesti vasnapok eredménye

Minden fővárosi házbán jelen keznek a gyűjtők

Nagy sikert hozott a 15 napos budapesti vasnapgyűjtés első hete: 750 tonna anyag gyűlt össze. Az eredmény jóval felülmúlja a tavalyit. Annak tulajdonítható a nagy gyűjtési siker, hogy a Fémgyűjtő alapos tervszerűséggel készítette elő a munkát, a közönség pedig megértette, hogy milyen fontos nemzetgazdasági célokat szolgál az ócskavas beszolgáltatása.

A gyűjtők meghatározott időpontban minden házbán jelentkeztek az anyagért, úgy hogy sehol, semmiféle zökkenő a gyűjtésben nem mutatko-

zott. A közönség igen sok esetben ajánlott fel nemcsak használhatatlan, hanem nélkülözhető vas- és fémtárgyakat. Érdekes módon az eddig tapasztaltnál több vaskályhát, vaságycat, öreg vasalókat, rézcsillárokat és szerszámokat adtak át a gyűjtőknek, mint az előző esztendők budapesti vasnapjai során.

A hátralevő időszakban a gyűjtők mindenkint, akinél még nem jártak, felkeresnek és a számítások szerint a végleges eredmény jóval száz vagon felett lesz.

Felelős a fodrász a vendég elveszett bundájáért

Miért nem tud vigyázni a vendég a fogásra akasztott ruhájára?

A Magyar Tudósító jelenti: Egy társaságbeli uriaszony 1600 pengős kártérítési pert indított az egyik előkelő hölgyfodrászszalon tulajdonosa ellen. Keresetében elpanaszolta, hogy onduláltatta a haját és amikor a bura alól kiszabadult, rémülten látta, hogy értékes bundája eltűnt. Ezért kérte a bíróságot, kötelezzék a fodrász mestert 1600 pengő kártérítés fizetésére. A központi járásbírósa a keretet elutasította azzal, a indokolással, hogy a vendég kötelessége a bundának olyan helyen való elhelyezése, hogy azt szemmel tarthassa. Fellebbezés

folytán az ügy a törvényszék dr. Petheő Kornél tanácsa elé került, amely a járásbírósa ítéletét megváltoztatta és a hölgyfodrászszalon tulajdonosát 800 pengő kártérítés, továbbá 245 pengő perköltség megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a fodrászüzemben 15 fülke van, öt-hat segéd, három tanuló és manikűrös, valamint egy pénztárosnő dolgozik. Ilyen körülmények között nem hárulhatott az uriaszonyra az a kötelesség, hogy bundája elhelyezését kijelölje, nem tartozott azt szemmel tartani. Ezt különben is az odulálás nemcsak megnehezíti, hanem időnként lehetetlenné is teszi, mert a segéd a buda felé látást a munközben megakadályozza. A fodrászszalonban nem gyakoroltak kellő felügyeletet, hogy a vendégek kabátjai ne cserélődjenek ki. Ugyanis a bíróság megállapította, hogy a bوندát nem lapták el, hanem egy kevésbé értékessel kicserélték. Az olyan nagyvadású fodrászszalonban, mint ahol a bun-

Gyökérzöldség, sárgarépa, káposzta szükségletét idejében szerezzé be

Jurcsáknál

Mussolini-tér. Telefon 11-96

Kitünő sütőtök érkezett

daeltűnés történt, komoly felügyeletet kellett volna gyakorolni, hogy ilyesmi ne forduljon elő. A kárösszeg megállapításánál a bíróság azt vette figyelembe, hogy az uriaszony a bundát 1933-ban 800 pengőért vette, az három évvel később 130 pengőért modernizáltatta. Az avultság által előállott értékcsökkenés a külföldi szörmeneműeknél beállott és közismert általános drágulást kiegyenlíti. Ezért a bíróság a kárösszeget 300 pengőben állapította meg.

Tudja-e Ön...

... hogy 1780-ban Párizsban az utcai csöcselék egy híres színésznőt sárral dobált meg, mert sétakocsijánál alkalmával elkövette azt az illetlenséget, hogy zsebkendőjét arra a célra használta, amelyre tulajdonképpen szolgál?

... hogy a kaszálógépet már az ókor is ismerte? Plinius a természetről szóló könyvében (Kr. után 70) leírja, hogy a nagybirtokok ökrök-től vontatott szántalpas alkotmányt használtak, mely forgó kéksekkel kaszálta a gabonát.

... hogy a Tokió szó annyit jelent, mint keleti főváros? Régi neve, Yedo, folyókápt jelentett. Jokohama harántpartot, Nagasaki pedig hosszú előhegységet jelent.

... hogy a kémia szó az egyiptomi „kemi” szóból származik, mely feketét jelent? A régi egyiptomiak országukat a Nilus termékeny feketé iszapjáról, mely élesen elüt a sivatag fehér vagy sárgás homokjától, szintén „Kemi”-nek nevezték el, az arabok pedig a szót az egyiptomi származású fémötvözés megjelölésére vették át. Alkimia arabul annyit jelent, mint „egyiptomi művészet”. A kémia szó alapjelentése a középkori „fekete mágia” kifejezésben is fennmaradt.

... hogy XIV. Lajos, a francia napkirály nem kevesebb, mint 48 udvari parókakészítőt tartott? Akkoriban a párizsi parókakészítőknek akkora keresletet kellett kielégíteniük, hogy a francia hajvásárlók egész Európát bejárták. Egy font hajért 50 tallért is fizettek, ez azonban még mindig nagyon előnyös befektetés volt, mert egy-egy kész paróka ára az ezer tallért is elérte.

... hogy bár a szövés és kötés közeli rokonságban lévő mesterségnek látszik, feltalálásukat több évezrednyi időköz választja el egymástól? Míg a szövés feltalálása már a történelemelőtti időkre megy vissza, a sokkal könnyebbnek látszó kötés csak a 15. században jött divathá.

... hogy egy Lepage nevű londoni könyvkiadó francia nyelvkönyveit pontosan száz évvel ezelőtt azzal a megjegyzéssel ajánlotta a közönségnek, hogy könyvei elkerülhetővé teszik azt „az erkölcsi veszedelmet”, amely a párizsi kiejtésnek a helyszínen való tanulmányozásával elkerülhetetlenül vele jár? (MN)

Részletre is márkás

RÁDIÓT

bizalommal vegyen

Vacsi és Dobribán

rádió szaküzletében

Kossuth-utca 5.

Telefon: 27-33

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 30,
 félévre 15, egy óra 2.50 pengő.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.

Kéziratokat nem adunk vissza

Minisztertanács volt kedden. A MTI
 jelenti: A kormány tagjai Kállay
 Miklós miniszterelnök elnöklésével
 kedden minisztertanácsot tartottak,
 amelyen folyó kormányzati ügyeket
 tárgyaltak.

MAC ARTHUR VISSZAHIVJÁK.
 Genfből jelenti (MTI) A Stefani Iro-
 da jelenti: Amerikai forrásból származó
 hírek szerint Mac. Arthur tábornokot,
 a szövetségesek ausztráliai erőinek fő-
 parancsnokát haladéktalanul visszahív-
 ják Washingtonba és más amerikai tá-
 bornokot neveznek ki a helyére.

Ma kezdődött meg Pápen merénylői
 ügyében az újrafelvételi tárgyalás, Je-
 tanbulból jelenti: (MTI) A Német
 Távirati Iroda jelenti: A Pápen német
 nagykövet elleni bombamerénylét
 ügyében a per újrafelvételi tárgyalás
 szándékán kezdődött Ankarában. A bírós-
 ág délelőtt fél 10 órakor kezdj tár-
 gyalni az ügyet.

EZER EURÓPAI TÁVOZOTT EL
 DAKARBÓL. Dakar. (MTI) Az OFI je-
 lenti: Két oceánjáróval mintegy ezer
 ember távozott el Dakarból. Elsősorban
 európai asszonyokról és gyermekekről
 van szó.

Órízethe vett a rendőrség egy burgo-
 nyaárdra. Nagyvárad. Saját tud.
 Pár nappal ezelőtt Beck József gazdál-
 kodó Volentik Endre nagyváradj lak-
 kosnak több mássa burgonyát adott el,
 mássanként 31 pengő árban. Az árdra-
 gító ellen a rendőrség megindította a
 vizsgálatot, amelyet szerdán délelőtt
 bűnérték és Beck Józsefet átkísérték
 az ügyészség fogházába.

Legújabb rádiók
 típusu
Kerékpárok, varrógépek
 részlete is.
 Kűhne-terakat **PALFFY JENŐ**
 Mussolini-tér 16. - TELEFON 15-24

19 magyar film került Olaszor-
 számban bemutatásra az elmúlt
 évben. Az olasz filmimport egy-
 kéz most tette közzé beszámolóját a
 folyó év októberéig behozott külföldi
 filmekről. Ebből kiderül, hogy mult
 év októberétől ez év októberéig Olasz-
 ország 148 külföldi filmet importált,
 ezek közül 70 német, 22 francia és
 19 magyar film volt. Az Olaszország-
 ban bemutatott magyar filmek a kö-
 vetkezők: Tóparti látomás, Egy csók
 és más semmi, Szegény gazdagok, Eu-
 rópa nem válaszol, A kegyelmes úr
 rokona, Leányvásár, Vissza az úton,
 András, Utolsó Werezkey, Balkezes
 angyal, Ötóra 40, Szerelmem nem szé-
 gyen, Elcsérült ember, Garzonlakás
 kiadó, Gyurkovits fiúk, Hotel Kiko-
 let, Ne kérdezd ki voltam, Légy jó
 mindhalálig és Dr Kovács István.
 (Magy. Tud.)

Ungvár legszebb partitányát a Kor-
 mányzóhelyettesről nevezik el. Ungvár-
 ról jelenti: (MTI) Ungvár város tör-
 vényhatósági bizottsága egyhangu lel-
 kesedéssel elhatározta, hogy a Kor-
 mányzóhelyettes Ur emlékére az ung-
 vári partitány egyik legszebb részét
 vitéz Horthy István sőtányának nevezi
 el és emléktáblát állíttat fel.

SZEP KIS IRODA! Vichy (MTI) Az
 OFI jelenti: A szovjet kormány Stoc-
 kholmban alhírtérjesztéssel, okmányha-
 misítással, propagandairatok kiadásával
 foglalkozó, Európára kiterjedő propa-
 gandairódat szervezett meg.

A Baross Szövetség hírel. Tudatjuk
 tagjainkkal, hogy a tagavató diszgyü-
 lésünk folyó hó 8-án a Református
 Kulturházban lesz megtartva, amelyen
 csak a meghívottak vehetnek részt (a
 meghívó felmutatandó.) Kérjük tag-
 jainkat, vegyék tudomásul, hogy folyó
 hó 6-tól 12-ikéig a fűszer, textilkere-
 kedő, faipari szakosztály, tűzfások,
 terményesek stb. szakosztályi ülések el-
 maradnak, a helyiségben ipari propa-
 ganda dívatbemutató lesz folyó hó
 8-tól 10-ikéig naponta reggel 9 órától
 este 7 óráig. Előnkseg.

Modern **BUTOR** olcsón kapható **MEZEINÉL**
 Szabadság-utca 12. és Szacsav-utca 48. Háló, kombináltzobák, előszobák, konyhák.

SZABADEGYETEMI ELŐADÁS. Or-
 tutay Gyula dr. csütörtökön délután 6
 órai kezdettel a városbáza dísztermében
 tartja meg előadását *A magyar népi*
műveltség szerkezetéről címen. Az előadás
 vázlatát a népi műveltség szerkezeti vo-
 násaival a népköltészetben, a magyar pa-
 raszt kultúrájának fejlődésében, a világ-
 nek népi, társadalmi és történelmi okai,
 a paraszti alkotás lélektana közösségi
 életük törvényrendje, a paraszti élet
 jövő fejlődésének ma már látható kör-
 vonalait.

Borzalmas gyilkosságot fedeztek fel
 Kecskemét mellett. Kecskemétről je-
 lenti (MTI) A Kecskeméthez tartozó Ur-
 reten meggyilkolva találták Gyulai
 Mihályt és mellette holtan két éves
 kislányt. A nyomozás megindult a gyil-
 kosság kiderítésére.

MEGJELENT A KATOLIKUS SZEM-
 LE. A Kegyes Tanítórind jubileumáról
 emlékezik meg Havasi Lucius a Kato-
 likus Szemle novemberi számában. *Gáb-*
riel Asztrik az 1142-ben elhunyt Abé-
 lardnak modernül ható arcképét festi
 meg. *Horváth* Richárd (Változó ember
 a változatlan Egyházban) a keresztény
 hitelvek jellemző erejét mutatja be.
Borbély Kamill a tehetségválasztás kér-
 dését vizsgálja meg új szempontokkal.
 A magyar kereszténység európai hivatá-
 sáról elmélkedik *Kühár* Flóris a Kat.
 Nagygyűlés két beszédével kapcsolat-
 ban. *Karl* János, *Borbély* Kamill, *Her-*
mann Egyed, *Jajczay* János, *Szira* Béla
 és mások kritikái a tudomány, képző-
 művészet, színház legújabb eseményeiről
 számolnak be. A Katolikus Szemle
Kühár Flóris dr. egyet. rendk. tanár
 szerkeszti, a Szent István Társulat adja
 ki. Évi előfizetési díj 10 pengő.

IR NACIONALISTÁK BOMBÁT DOB-
 TAK EGY ANGOL KASZÁRNYÁRA.
 Stockholmból jelenti (MTI) A NTI
 jelenti: Északírországban ír nacionalis-
 ták bombát dobtak egy brit kaszárnyá-
 ra. A robbanás következtében az abla-
 kok betörttek, sebesülés azonban nem
 történt.

KORONA Filmszínházban
Café Moszkva
 Lebilincselő magyar háborús film.
 Csorfos, Tőkés, Kiss Ferenc, Timár.

Halálraítéltek egy kocsist, mert az
 elsötétítés alatt lopott. A MOT jelenti:
 A pestvidéki törvényezék rogtónitűs
 tanácsa Juhász Antal pesti tejeskocsist
 elsötétítés alatt Fótton elkövetett lopás
 miatt köztársasági halálra ítélte.

* Gyomor- és bélbajoknál, a máj és
 az epeutak megbetegedéseinél, reggel
 felkeléskor egy pohár természetes
 „*Ferenc József*” keserűviz, kiváltkép
 lássan, kortyonként elfogyasztva, igá-
 zán remek hashajtó. Kérdezze meg or-
 vosát!

20 ezer pár gyékényesizmat készíte-
 nek a honvédeknek a kecskeméti ta-
 nyai iskolások. Kecskemétről jelenti:
 (MTI) A kecskeméti tanyai iskolások
 20.000 pár gyékényesizmat, készítenek
 a honvédek részére.

PETÁRDÁK ROBBANTAK A MEG-
 NEM SZÁLLT FRANCIAORSZÁGBAN.
 Vichyből jelenti (MTI) Az OFI je-
 lenti: Franciaország meg nem szállt
 területén több kisebb városban petárdák
 robbantak, melyek azonban nem okoz-
 tak kárt. Limogesben pokolgép robbant
 azok kezében, akik azt elhelyezni igye-
 keztek. A robbanásnak négy áldozata
 van. A pokolgép külföldi eredetű volt.

TEMETÉS. Bereng Béla 41 éves korá-
 ban meghalt. Temetése csütörtök dél-
 után 3 órakor lesz a Haller kápolnában.
 (Erdélyi „Concordia”)

HANS FRITSCHÉ A NEMET RÁDIO
POLITIKAI IRÁNYÍTÓJA. Berlinből
 jelenti (MTI): Fritsche Hans minisz-
 teri osztályfőnököt a német radio poli-
 tikai irányításával bízták meg.

Nagyváradon is szervezkedik a KEKOSZ

A Magyar Tudósító jelenti: A Ma-
 gyar Kézműiparosok és Kereskedők
 Szövetsége, amelynek különösen édes-
 ipari szakosztálya fejt ki országos je-
 lentőségű munkát, Erdélyben is meg-
 kezdi szervezkedését. Nagyváradon és
 Kolozsvárott nagy az érdeklődés a
 KEKOSZ munkája iránt.

Pályázati hirdetésny iskolaorvosi állásra

A nagyvárad m. kir. áll. Szent
 László gimnázium igazgatósága pályá-
 zatot hirdet iskolaorvosi állásra. Ja-
 vadalmazása havi 240 pengő, a le-
 venté e. ü. lapok kiállításáért dara-
 bonként, tanulókként 50 fillér, s az
 egészségtan tanításáért óránként 2.50
 pengő, melyet a V. K. M. 32 hétre
 egyszerre fizet ki. Ez az összeg egy
 évben gimnáziumunkban 320 pengő.
 A beirt nyilvános tanulók száma
 1010. A felszerelt kérvényt a gimná-
 zium igazgatóságához kell beadni.
 Igazgatóság.

Az Actio Catolica 74. sz. filmkritikája

„**ALKALOM**”. Eifogastalan erköl-
 csű és megoldású magyar darab.
 „**ELTÉVEDT EMBEREK**”. Erkölcsi
 izlésünkbe és felfogásunkba ütköző
 film, melyet feltétel nélkül elvetünk.
 „**EGY CSÓK AZ ÉLET**”. Úras vi-
 lágnezete és erotikusan naturalis-
 tikus jelenetei miatt erősen kifogá-
 solható.

Amerikai recept

Rövid jelentés közli, hogy az Egye-
 sült Államokban egy amerikai és
 egy angol állampolgárt japánbarát-
 ság miatt egyenként tíz esztendő
 fegyházra és tízezer dollár pénzbün-
 tetésre ítélték.

Érdekes, sőt megdöbbentő hír ez.
 Megdöbbentő benne az, hogy egyszere-
 rü japánbarátság miatt olyan súlyos
 büntetéseket szabott ki egy magát
 demokratának, emberségesnek hírde-
 tő állam, amelynek csak hazaárú-
 lás, vagy kémkedés esetén szoktak
 kimérni. Tízévi fegyház és tízezer
 dollár japánbarátság „bűnéért”! Ked-
 ves olvasónk, jól meggondold! Tíz
 évig kell fegyházban sanyalódnia an-
 nak, aki esetleg társaságban arról
 beszélhetett, hogy Japánnak némi
 igaza van a mostani konfliktusban,
 mert a nép pusztta életéért, a nap
 alatt való helyért harcol. Lehet, hogy
 csak azt mondotta, hogy Japán győz
 ebben a háborúban, Nem kémkedett,
 nem árult el semmiféle fontos hadi-
 titkot, csak japánbarát volt.

Mit szólnának a nagy „humanis-
 ták”, ha nálunk valamelyik kávé-
 házból, vagy társasághól kiemelné-
 nek egy-két balrakacsintót és hasonló
 büntetést szólnának a nyakába? Mi
 történe, ha átvennénk az amerikai
 receptet?

RÁDIÓ

- Csütörtök, November 5.**
- 5.40 Úzen az otthon.
  - 6.40 Ébresztő. Torna. Hírek. Közle-
 mények. Reggeli zene.
  - 10.15 Székesfővárosi Tűzoltózenekar.
  - 11.15 Veress Endre énekel.
  - 11.40 Külföldi híradó.
  - 12.10 A Mária Terézia 1. honvéd
 gyalogezred zenekara.
  - 13.30 Honvédeink üzennek.
  - 14. Buttola Ede tánczenekara.
  - 15.20 Csorba Dezső cigányzenekara.
  - 16. Beszélgetés a tűz után.
  - 17. Rádics Gábor jazz-együttese.
  - 17.25 Juhtenyésztési rádiótanfolyam.
  - 17.50 Rádiózenekar.
  - 19.0 Mórincz Zsigmond-emlékest.
  - 20. A német birodalmi rádió mű-
 sorából
  - 20.35 A magyar labdarugósport és a
 sportvezetők kiválasztása.
  - 20.50 A BSzKRT-zenekar és BSzKRT
 Közművelődési Egyesület férfi-
 kara.
  - 22.10 Táncczene.
  - 23. Szórakoztató zene.

Őszi kalap **ujdonságok** **Szántaynáli** **Bazárépület - Színházoldal**
 férfii nyulszőr és oyapiu Kalapjavítás gyáriag

SZINHÁZ

A bolond Ásvayné

— Harsányi Zolt színijátékának bemutatója a Szigligeti Színházban —

Nagy színészi produkciók készültek ez a darab: a szerző nyilván alkalmas akart nyújtani Bajor Gizinek, a Nemzeti Színház ünnepelt művésznőjének, hogy rendkívül nehéz feladat megoldásával kápráztassa el közönségét. A cél elkerült is elérni szerzőnek és színésznőnek egyaránt: Ásvayné szerepe a legnehezebb próbatételek közé tartozik s Bajor Gizi, mint ezt a fővárosi sajtó annakidején egybehangozva megállapította, ragyogó alakítást nyújtott. Ezt szolgálja a színijáték alapötlete, felépítése s ha sikerül is benne az írónak egy érdekes lélektani problémát megdöbbenő erővel feltárnia, a darab nem áll azon a színvonalon, amelyet Harsányi Zolt egyéb írásai képviselnek. A fő női szerep mellett, talán Ásvay alakjának kivételével, statisztáként mozognak a többi szereplők s a cselekmény valószínűtlenségeit sem mindenütt ellensúlyozza szerencsésen az alapötlet érdekessége.

Ásvay Zoltán mezősgéi földbirtokos féltékenységtől gyötört, bevonul katonának a 48-as szabadságharcban s fiatal felesége, aki semmiféle esküvővel nem tudta meggyőzni férjét ártatlanságáról és szerelméről, megőrül a válás pillanatában. Az első világháború idejében folytatódik a darab. Ásvayné tőpörödött öregasszony, akit a család három nemzedéknek tagjai vesznek körül, köztük dédunokája, Lenke. Ásvayné csodálatosan szívós szervezete dacol az évtizedek múlásával. Világos értelemmel és hallatlan tetterővel kormányozza a gazdaságot, de egy-egy meggondolatlanul eljuttat szóra visszaesik eszelősségébe és várja, egyre várja eltávozott és eltűnt férjét, hogy behozza hűségét neki. Orosz hadifoglyok érkeznek a gazdasághoz, köztük a több mint hatvan évvel ezelőtt orosz fogságba esett Ásvay dédunokája, aki szakasztott mása a ház egykori urának. A viszontlátás megrázó. A bolond Ásvayné férjét látja a magyarul is jól beszélő fiatal orosz íróban, aki belemeleg a játékba, hogy megkímélje dédanyját a szörnyű megrázkódtatástól. A két dédunoka között azonban szerelem fejlődik ki, ami nem maradhat titokban. A bolond Ásvayné összeomlik a felfedezés hatása alatt, de özszeomlásában kigyógyul eszelősségéből s ez a gyógyulás szükséges ahhoz, hogy végre megnyugvást találjon a halálban, miután tetterejének utolsó fellöbbszárásával egymáshoz segítette a fiatal szerelmeseket.

A bolond Ásvayné szerepét, aki az első felvonástól a másodikig több mint hatvan esztendővel öregszi, Hotty Éva játszotta. Csak a legnagyobb elismeréssel szólhatunk alakításáról. Nemcsak öregasszonyt ábrázolt, hanem meg tudta jellemezni a rögeszméjében szinte mumiaszerűen megszívósodott embert s

a legtisztább művészet eszközeivel keltett tökéletes illúziót. Az utolsó években nagyváradi színésznőtől nem láttunk ehhez fogható alakítást a Szigligeti Színházban. Kamarás Gyula, a kolozsvári Nemzeti Színház művésze játszotta Ásvay Zoltán szerepét. Megkapóan érzékeltette a jellembeli különbséget, amely az első felvonás Ásvay Zoltánja és a két másik felvonás szláv vérrel itatott alakja között a külső hasonlóság ellenére is mutatkozik. Szép, meleg, férfias, drámai erejű alakítás volt.

A szereposztást nem értjük eléggé. Kedves és jóhumorú volt a fiatal Pá-

kozdy, Majthényi Gabi sok értelemmel, komoly törekvéssel oldotta meg feladatát, jó volt Tanay Emil is, de a többi szerepek eljáratására megfelelőbb erőket is lehetett volna kiválogatni a társulatból.

A vidéki urilakás díszlete Útó Endre művészetét dicséri.

A közönség nagy érdeklődéssel, helyenként lélekzetét visszafojtva, valóságosan lenyűgözött a két szereplőt nyiltszíni tapsokkal is sűrűn jutalmazva nézte végig a színijátékot. Nem lehet azonban megjegyzés nélkül hagyni, hogy egyesek, az első sorokban, túlhangozva kérkedtek azzal, hogy már ismerik a darabot a budapesti Nemzeti Színházból. Primitív megjegyzésekkel kísérték az előadást s néha előre mondták, hogy milyen jelenet következik. „Most vicszra fogják hozni a vadaskézt” — kiáltotta bele az első felvonás nagy jelenetébe valaki... A jövőben ennek mellőzését kérjük. (j. b.)

Színházi iroda közleményei:

— Szerda, csütörtökön: **BOLOND ASVAYNÉ, Kamarás Gyula felléptével.**

„Bolond Ásvayné”, a Nemzeti Színház legnagyobb sikerű műsordarabja Kamarás Gyula, a kolozsvári Nemzeti Színház művészenek vendégfelléptével kerül színre szerdán és csütörtökön este a színházban. Szerdán este A-bérletben, csütörtökön bérletszűnetben. A teljesen új, eredeti díszleteket Útó Endre tervezte és festette.

Pénteken este „Aranyárga falevél” kerül színre a második propaganda munkaelőadás keretében.

Szombaton délután negyed 4 órai kezdettel **filléres helyárrakkal** Lehár Ferenc gyönyörű muzsikájú nagyoperettje, a „Luxemburg grófia” kerül színre. Jegyek: 30 fillértől 170 fillérig már válthatók a színházi pénztárnál.

„Bolond Ásvayné”, Kamarás Gyula felléptével szombaton este ismét a színház műsorán van.

Vasárnap délután az idény legnagyobb sikerű operett-ünnepsége, a „Száz piros rózsza” tölti be a színház műsorát. **Orosz helyárrakkal.** Jegyek: 40 fillértől 260 fillérig. Jegyekről ajánlatos előre gondoskodni.

HETI MŰSOR:

Szerdán este: Bolond Ásvayné, A-bérlet.

Csütörtökön este: Bolond Ásvayné, bérletszűnet.

Pénteken este: Aranyárga falevél. Szombaton délután: Luxemburg grófia.

Szombaton este: Bolond Ásvayné. Vasárnap délután: Száz piros rózsza. Vasárnap este: Sárga csikó.

SPORT

Kolozsvár megóvta a Nagyvárad elleni elvesztett mérkőzést

Szegedi miatt történt az óvás. Sportkörökben méltó felháborodást keltett az orvítamadás

Nagyvárad, Saját tud. Nagyváradon és szerte az országban nagy felháborodást keltett az a hír, hogy Kolozsvár NB. I. csapata megóvta a NAC ellen elvesztett mérkőzést. Szegedi-Szimatok miatt. Az óvársra senki sem számított s így érthető, hogy kínos meglepetést keltett mindenütt, ahol a sport-szellemre adnak valamit. Szegedivel kapcsolatban már felmerült egy óvási terv a Ferencvárossal vívott győzelmes mérkőzés után, azonban maga a Ferencváros tiltakozott az ellen, hogy ilyen orvítamadással rontsák hírnevét és színvonalát. A zöld gyepen-eldöntött küzdelem után nem óhajtott a zöld asztalhoz fordulni. Érthető is volt ez és olyan mértékben öregbitette a Ferencváros erkölcsi hírnevét, amely sokszorosan meghaladta a becületesen megvívott és elvesztett mérkőzésből származó hátrányokat.

A helyzet jelenleg az, hogy a Szövetség Hivatalos Közlönyében is megjelent a menekült Szegedi leigazolása. Az egész ügynek hajánál fogva előrelépése tehát a Szövetség részéről is

következetlenséget jelent. Kolozsvár valószínűleg azért óv, mert a bajnoki táblázatban csak ketten következnek még utána és az utolsóól csak egy pontnyi különbség választja el. Érthető, hogy a „fővárosban” nagy az izgalom a kiesés lehetősége miatt. Az érthetőség azonban egészen más, mint a menthetőség. Kolozsvár eljárása semmiképpen sem menthető. Nem biztosíthatja valaki az I. osztályban való maradását azzal, hogy testvércsapatával sportszerűtlenül jár el. Annál kevésbé, mert éppen a NAC volt az, amely annak idején hozzásegítette a KAC-ot az első osztályba való jutáshoz. Ha azonban úgy alakul a helyzet, hogy a zöld gyepen nem tudja megállni a helyét, akkor a zöld asztal sem segít. Nem tudjuk elhinni, hogy illetékes körök komolyan vehetik ezt az óvást. A magunk részéről pedig megjegyezzük: a kenyérért kövel fizetnek a másik oldalon. Mäskor óvatosabbak leszünk. S ha még egyszer felvetődik a kérdés: Kolozsvár, vagy Nagyvárad — habozás nélkül fogjuk felelni: Nagyvárad.

Művészi felvételeket készítenek a NAC válogatottjairól

A NAC válogatottjainak vasárnapi kiváló teljesítménye országsszerte nagy hullámokat vert.

Pesten agyba-főbe fényképezték a váradi fiúkat, hogy megörökítsék az utókornak Szent László városa nagy-képességű válogatottjait. Ez az ünneplés és kitüntetés természetesen idehaza sem szűnt meg s az egyik lelkes szurkoló a mai edzés után mind az öt válogatottat elviszi Major György műtermébe és művészi felvételeket készíttet Várad kedvenceiről. Meg is érdemlik.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Aranyat, ezüstöt briliánet vásárol Farjan Brás-ékszerész, Rákóczi-ut 8. 185

Eladó fótuca közelében egy nagy telek, ára 14 ezer pengő. Egy ház 1x3 szobás, 2x2 szobás, 1x1 szobás mellék-helyiségekkel, gazdálkodónak is alkalmas. Tatayné, Szigligeti-u. 12. 340

Magánház eladó. 2 szoba mellékhelyiségekkel, téglapépület. Viz, villany, kert. Adómentes. Villamos mellett. Ára: 15 ezer. Jelicz ingatlaniroda, Lukács György-utca 28. 353

Eladó regénytár. Dr. Baditz. Miskolc. 150

Silbunda, jókarban, olcsón eladó. — Rimanóczy-utca 14. Házmesternél. 360

Eladó sok ingatlan. Kölcsönök kaphatók betáblázásra. Jelinek ingatlaniroda, Teleki-u. 2. 359

Briliánsot, aranyat, ezüstöt veszek Viktor ékszerész, Rákóczi-ut 3. 356

Magánház. 3 szoba, fürdőszoba, nagy udvarral, nagy pincével eladó. Jelicz ingatlaniroda, Lukács György-utca 28. 358

Allást nyec

Mentősofört és mentőapóit felvez Mentőállomás. Motorszerelők, illetve elsősegélynyújtásba jártasak előnyben. 343

Cipészsegédeket csoport munkára azonnal felvez Muhary cipőüzem, Kossuth-u. 9. 354

Számlázásban gyakorlott, jól számoló öskeresztény tisztviselőt keres textil-nagykereskedő. Cim a kiadóban. 358

Allást keres

Tudományegyetemi oklevéllel rendelkező, fiatal, agilis férfi délutáni, esti foglalkozást keres. Cimeket „Munka” jellegre a kiadóba kér. 357

Különféle

Paragázzal poloskát, melyt, petéit mindenből felelősséggel irtja, Csutorás Szigligeti-u. 7. Telefon 14-21. 664

VARROGÉP javítása, alkateszek Ja kaj műszerésznel, Kossuth-utca 5.

Oktatás

Szabó Ferenc gyorsíróiskolájában (Nagyvárad, Rákóczi-ut 12.) November 4-én kezdő és beszédirő tanfolyam kezdődik. Vidékieknek 85 százalékos vasuti kedvezmény. 327

Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén, Nagyvárad, Szigligeti-Dezso-utca 5. szám.

KIADÓIULA IRODA: Szent László Nyomda R. T.

Főszerkesztő: Dr. Paál Árpád. Dr. Scherzer György. Szigligeti-utca 7-9.

Keresztény magyar

keresztény

magyarnál vásárol